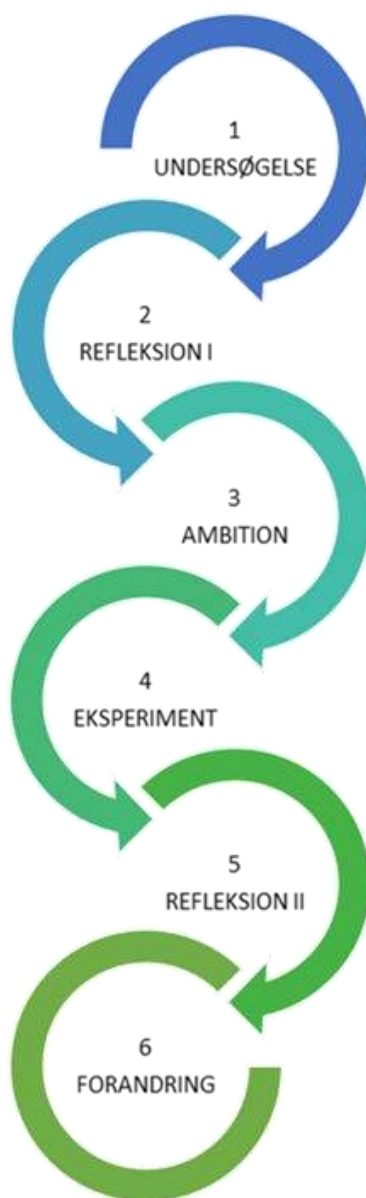

Pædagogisk hverdagsevaluering

med inddragelse af børns perspektiver

Indhold

Introduktion.....	4
DEL 1. Hverdagsevaluering	5
Om praksisguiden	5
Om pædagogisk hverdagspraksis	5
Pædagogiske evalueringer.....	6
Tre forskellige evalueringspraksisser.....	6
Hverdagsevaluering.....	7
Hvordan gør vi?	7
Hverdagsevalueringernes 6 trin	8
Trin 1: UNDERSØGELSE.....	9
Trin 2: REFLEKSION 1	9
Trin 3: AMBITION.....	10
Trin 4: EKSPERIMENT.....	11
Trin 5: REFLEKSION 2	11
Trin 6: FORANDRING.....	12
DEL 2. Eksempler fra projektet	13
Sofaen.....	13
Bamsehuset	14
Vuggestuebørn på besøg i børnehaven.....	15
Lågen	16
DEL 3. Organisation og ledelse	17
Børnesensitiv hverdagsevaluering.....	17
Rammer og muligheder	18
Personalemøder som systematik	18
Forskningsprojektet bag denne praksisguide.....	19

Introduktion

Denne praksisguide henvender sig til pædagoger, der vil arbejde med evaluering på måde, der involverer børn og er systematisk.

Den handler om pædagogisk evaluering, der har som mål at udvikle *hverdagspædagogikken* indefra i institutionen.

Den har særlig opmærksomhed rettet mod at *inddrage børns perspektiver* i evalueringsprocesserne.

Læsevejledning

Praksisguiden har tre hoveddele.

I del 1 kan du få grundlæggende viden om evaluering og hvordan du kan forstå pædagogiske hverdagsevalueringer. Endvidere præsenteres en 6-trins model for hverdagsevalueringer.

I del 2 viser vi fire eksempler på, hvordan man konkret kan arbejde med hverdagsevaluering ud fra modellen.

I del 3 giver vi et bud på, hvad ledelsens rolle kan være i etablering af en evalueringskultur, der involverer børns perspektiver.

Til sidst i praksisguiden finder du et tomt eksemplar af modellen til brug i din egen institution.

I de styrkede pædagogiske læreplaner står der, at der skal etableres en *evalueringskultur* i alle dagtilbud, som er systematisk, udviklende og meningsfuld.

Hensigten er ikke, at det enkelte barn skal evalueres, men at det pædagogiske personale og ledelsen til stadighed forholder sig reflektivt til, om det aktuelle pædagogiske læringsmiljø fører til den ønskede trivsel, læring, udvikling og dannelse hos børnene.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i et *børneperspektiv*, uanset om der er tale om *hverdagssituationer*, *børneinitierede aktiviteter* eller *voksenplanlagte forløb*.

DEL 1. Hverdagsevaluering

Om praksisguiden

Med praksisguiden ønsker vi at vise, og argumentere for:

- ✚ at pædagoger øger opmærksomheden på børns perspektiver når de etablerer en evalueringskultur
- ✚ at meningsfulde pædagogiske evalueringer må foregå *indefra, lokalt* og med udgangspunkt i hverdagslivet
- ✚ hvordan hverdagsevalueringer kan udføres ved hjælp af pædagogiske eksperimenter
- ✚ hvordan hverdagsevalueringer kan danne afsæt for faglig refleksion og pædagogisk udvikling
- ✚ at pædagogiske ledere og deres personale lokalt kan etablere en evalueringskultur, der opleves meningsfuld af pædagoger og børn.

Om pædagogisk hverdagspraksis

I denne praksisguide tager vi udgangspunkt i en forståelse af pædagogik som knyttet til en værdibaseret praksis. Hermed mener vi, at pædagoger grundlæggende er optaget af spørgsmålet om, hvad der er det gode at gøre. Formålet med enhver pædagogisk handling er i bund og grund at understøtte et barns videre vej i verden – dvs. barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. En kvalificeret pædagogisk praksis må derfor vedvarende stille spørgsmål til om den pædagogik, der udøves, nu også er god. Er den god for de børn, der aktuelt er i dagtilbuddet? Bidrager den til disse børns videre vej i verden? Rummer den muligheder for, at ethvert barn kan deltage i det hverdagsliv, som foregår i dagtilbuddet? Hvordan svarer den pædagogiske praksis på dilemmaer mellem hensynet til det enkelte barn og hensynet til fællesskabet?

Hvordan oplever børnene det hverdagsliv, som er tilrettelagt for dem, og som de forventes at deltage i? For at kunne forholde sig fokuseret og undersøgende til institutionens hverdagspraksis, må det pædagogiske personale have et lokalt formuleret pædagogisk værdigrundlag at gå i dialog med.

Dagtilbudsloven foreskriver formuleringen af et sådant pædagogisk værdigrundlag. En værdibaseret pædagogisk praksis indeholder altid vurderende og evaluerende aspekter. Pædagoger handler i udgangspunktet ud fra en faglig vurdering af, hvad der er godt at gøre i situationen. Men der er en risiko for, at vurderinger forstener og bliver til faste forestillinger om, hvad der er godt for børn, og hvordan børn skal være.

Med praksisguiden ønsker vi at vise, hvordan en evalueringskultur, der tager udgangspunkt i den brede hverdagspraksis og det lokalt formulerede pædagogiske værdigrundlag, har brug for både en vis form for systematik såvel som et fagligt udviklingsrum, hvori det pædagogiske personale i fællesskab reflekterer over sammenhænge mellem deres aktuelle hverdagspraksisser og deres værdigrundlag.

Den pædagogiske hverdagspraksis rummer både de pædagogiske tilrettelagte aktiviteter, de spontane aktiviteter, de betydningsfulde øjeblikke, de børneinitierede legefællesskaber og det enkelte barns deltagelse i disse. Kort sagt hele det pædagogiske læringsmiljø må gøres til genstand for opmærksomhed, evaluering og kvalificering.

Med udgangspunkt i forskningsprojektet ønsker vi at illustrere, hvordan pædagogisk hverdagspraksis allerede rummer forskellige evalueringspraksisser. Pædagogerne blev særligt optaget af, hvordan den evalueringspraksis, som hviler på *et situeret børneperspektiv* (se næste side) potentielt kan få fylde og synlighed. De gav udtryk for, at netop et situeret børneperspektiv repræsenterer det, der er pædagogisk godt og meningsfuldt. Vi giver eksempler på, hvordan pædagoger kan arbejde systematisk med en situeret børnesensitiv evalueringspraksis.

Pædagogiske evalueringer

Tre forskellige evalueringspraksisser

På baggrund af de eksperimenter og den praksis vi har undersøgt, kan vi pege på tre forskellige evalueringspraksisser, som involverer børn på forskellig måde: ”Den mål-orienterede evalueringspraksis”, ”Den arrangerede evalueringspraksis” og ”Den situerede børnesensitive evalueringspraksis”.

→ *Målorienteret evalueringspraksis*

I denne form for evalueringspraksis ser vi en tendens til, at evaluering forstås som primært knyttet til pædagogers skriftlighed og til didaktiske modeller. Evalueringen retter sig her mod opfyldelse af de pædagogiske mål, man har sat sig. Målorienteringen indebærer dog også en risiko for at børneperspektivet marginaliseres – det vil sige, at det er pædagogens optagethed og intention, der sættes i centrum, og at barnets intentioner og optagetheder overses.

→ *Arrangeret evalueringspraksis*

Denne form for evalueringspraksis ser vi ofte i forbindelse med de pædagogisk planlagte aktiviteter. Evalueringen har afsæt i en god intention og bestræber sig på at inddrage børnene som aktive deltagere. Det kan fx være børneinterviews eller samtaler om, hvad børnene tænker efter en aktivitet, og hvad de har fået ud af den. Det kan også være en intention om aktiv inddragelse i aktiviteten, som at lade børnene få valg og indflydelse undervejs. Den arrangerede evalueringspraksis indebærer en risiko for, at man glemmer at involvere børn i evalueringer af alt det, der sker uden for de planlagte læringsaktiviteter.

→ *Situeret børnesensitiv evalueringspraksis*

Denne form for evalueringspraksis er situeret – det vil sige, at den relaterer sig til de pædagogiske øjeblikke, som opstår spontant i pædagogers daglige kontakt med børn. I de pædagogiske øjeblikke tilpasser pædagoger konstant deres handlinger i et sensitivt samspil med børn. Pædagogisk praksis indeholder altid vurderinger. Disse kan udvikles, så de får en evaluerende karakter, når pædagogerne finder måder at fastholde deres handlinger på og undersøger, hvordan disse handlinger hænger sammen med deres pædagogiske værdigrundlag. Risikoen ved de pædagogiske vurderinger er, at de kan få en automatiseret form, hvor de ikke til stadighed er i dialog med det pædagogiske værdigrundlag og de konkrete børn i institutionen.

Hverdagsevaluering

Projektets hensigt var at undersøge, hvordan pædagogers evalueringer af hverdagslivet kunne blive mere børneinvolverende.

Hverdagsevalueringer er indlejret i den løbende udøvelse af professionel praksis og foregår med hyppig frekvens.

Målet med hverdagsevaluering er at gøre status over hvor man nu befinder sig, samle op på hvad man ikke fik med i første omgang og beslutte, i hvilken retning man vil.

Hverdagsevalueringer udspiller sig bedst i samspil med de børn og pædagoger, som er en del af den pædagogiske kultur og det læringsmiljø, som man evaluerer på.

"At sidde med en SMTTE model ... det har vi gjort før, men det har ikke rigtigt fået liv, for ... hvordan skal man have de der hverdagsevalueringer til at få noget liv, så man faktisk kan justere lidt på eller gøre mere af det, vi kan se er mega-fedt. Der er rigtig meget energi her ... uden at det bliver sådan, at man skal ind og krydse af."

Hverdagsevalueringer kan foregå både i de pædagogiske øjeblikke, men også som en del af den arrangerede evalueringspraksis, fordi man også i planlagte aktiviteter foretager pædagogiske justeringer og drejninger af det planlagte ud fra det, man oplever børnene bliver optaget af undervejs.

I udvikling af en hverdagsevalueringsskulturer det centralt, at alle aktører, også hele personalegruppen, er med til at skabe fælles viden om de processer, som foregår i og uden for planlagte aktiviteter.

Derfor er hverdagsevalueringer noget man deler, for at blive klogere på sin egen praksis.

"Der skal skabes en forståelse i personalegruppen for, at det her ikke handler om, at en politiker eller en forælder eller en leder for den sags skyld skal ned i den lille bog og se: Hvad har de så evalueret sig frem til? Det handler om, at den her evaluering skal foregå, fordi jeg føler, jeg kunne blive klogere"

Hvordan gør vi?

Meningen med evalueringer er både at blive klogere på sin praksis og hvordan den kan udvikles. Afsættet skal være det, vi er optaget af netop nu: Gør vi det, vi ønsker at gøre? Udøver vi en praksis, der understøtter det pædagogiske værdigrundlag, som vi i institutionen er fælles om? Passer værdigrundlaget med de børn, der aktuelt er i institutionen? Hvordan ved vi det?

Eftersom den pædagogiske praksis er teambaseret, er det mest hensigtsmæssigt også at udvikle evalueringsformer, der foregår i lokale, faglige teams. Herigennem kan pædagoger få mulighed for at fællesgøre deres erfaringer, ideer og visioner. Ved i fællesskab at evaluere og sætte ord på praksis, kan pædagogerne understøtte arbejdet med at skabe en evalueringsskulturer, der tager afsæt i den hverdagspædagogik, de selv er med til at rammesætte, fastholde og udvikle.

Selvom vi pointerer, at hverdagsevalueringer skal forankres lokalt, kan det sagtens være meningsfuldt at mødes i faglige teams på tværs af flere institutioner. Gør man det, kan man bruge de institutionskulturelle forskelle som inspiration og til at reflektere over god pædagogisk praksis generelt.

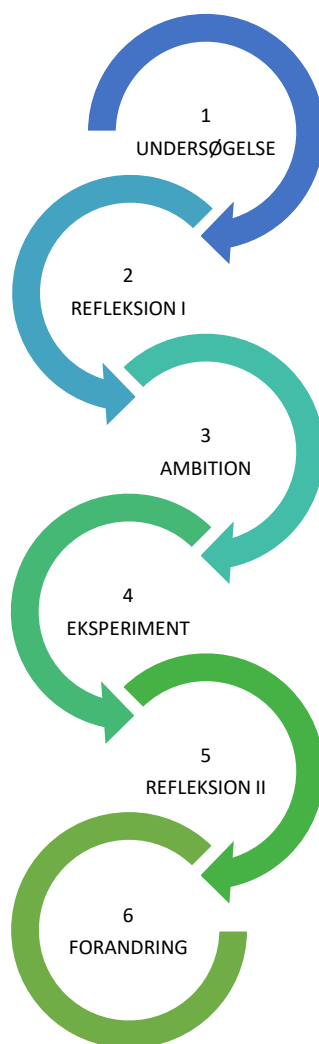
For at komme i gang med at evaluere sin hverdagspædagogiske praksis, må pædagoger starte med at formulere et afgrænset tema, felt eller fænomen. Altså noget, som det pædagogiske team ønsker at undersøge, om man gør godt nok og gerne vil blive bedre til.

Vi foreslår, at dette afgrænsede tema, felt, problem eller fænomen er noget, som det pædagogiske team lokalt finder frem til. Vi foreslår derfor, at det første trin i arbejdet med hverdagsevalueringer handler om, at pædagoger stiller sig undersøgende over for den praksis, de allerede udøver. Derfra bevæger man sig ind i en systematik, der handler om at afgrænse fokus, eksperimentere, reflektere og forandre.

Hverdagsevalueringernes 6 trin

Den overordnede systematik i hverdagsevalueringer er bygget op om en bevægelse mellem undersøgelse, fastholdelse, fælles refleksion og forandring.

1. Undersøgelse af praksis ved indsamling af dokumentation (hvad gør vi nu?)
2. Fremlæggelse af dokumentation/eksempler for hinanden (refleksion i teamet)
3. Formulering af noget man gerne vil ændre/forbedre (ambition)
4. Ændring af noget og indsamling af dokumentation undervejs (eksperiment)
5. Fremlæggelse af og refleksion over det nye, som opstod (refleksion i teamet)
6. Beslutning om at handle på en anden måde (forandring)

Trin 1: UNDERSØGELSE

Hvordan kan pædagoger undersøge den eksisterende lokale og aktuelle hverdagspraksis?

Når pædagoger skal undersøge deres eksisterende praksis, må de starte med at indsamle nogle eksempler, som de sidenhen kan gøre til genstand for fælles refleksion. De fleste pædagoger er vant til at dokumentere dele af deres praksis. Det gør de fx ved at bruge SMTTE modeller eller læreplansbeskrivelser eller ved at tage billeder af skovture, forældredage m.m.

Når vi taler om at udvikle en evalueringskultur, der rummer hele hverdagspædagogikken og er sensitiv over for børns perspektiver, er det imidlertid en god ide at rette opmærksomheden mod andre dele af hverdagslivet end det, der er pædagogstyret og planlagt. Eller det, der kan lægges op på forældre-intra som en voksenformuleret dokumentation for børns gode institutionsliv. Herunder peger vi på tre dokumentationsformer, der kan anvendes til at indsamle erfaringer fra den børneinitierede del af hverdagslivet samt de spontane situationer, hvor noget særligt opstår.

Husk, at på dette trin gælder det om at få så 'rent' et udtryk som muligt, uden fortolkninger

Børns egne og u-kommenterede udtryk

Børnetegninger, børns produktioner, børns udsagn nedskrevet i en logbog af pædagogen, en collage af noget, børnene har været optaget af, børns billeder af yndlingssteder eller dumme steder, børns fortællinger om venner m.m.

Artefakter, ting og steder

Artefakter, ting og steder, der aktuelt fylder eller bruges i hverdagen. Det kan være en bamseven, en sofa, en garderobe, en billedbog, et stykke musik, et stykke legetøj eller et artefakt, der indgår i en leg. For de artefakter, ting og steder, der ikke umiddelbart kan flyttes rundt på, kan et billede være en mulighed.

Praksisfortællinger

En pædagogisk praksisfortælling er en fortælling, der er fortalt i et hverdagsprog og af en pædagog, der selv har taget del i den situation eller det forløb, der fortælles om.

Trin 2: REFLEKSION 1

Efter at have indsamlet eksempler fra hverdagspraksis, skal pædagoger fremlægge eksemplerne for hinanden.

Når pædagogerne har fremlagt deres eksempler, er det tid til refleksion.

Formålet med evalueringerne er at fremme en evalueringskultur, der understøtter pædagogik i hele hverdagslivet, det vil sige det planlagte, det spontane og det børneinitierede. Evalueringerne skal hjælpe pædagogerne med at undersøge om deres praksis er i overensstemmelse med deres pædagogiske grundlag og de styrkede pædagogiske læreplaner og samtidig er åbne over for børns deltagelse i evaluering og udvikling af praksis.

- Hvad er det for et eksempel?
- Hvilken sammenhæng stammer det fra?
- Hvorfor har den eller de pædagoger, der har valgt at tage det med, fundet det betydningsfuldt?

Hverdagsevalueringerne skal altså sikre, at der evalueres på bredden i den pædagogiske praksis. De skal rumme alt det, der af pædagogerne selv, beskrives som meningsfuld hverdagspraksis. Refleksionerne må være fokuserede og virke som forstyrrelser, der kan lede til undersøgelse og eksperiment.

Det er dog ikke nok at lade de teambaserede refleksioner være associationer til fx andre og lignende erfaringer og oplevelser med et barn. Det kan derfor være en god ide, at lade følgende spørgsmål inspirere refleksionerne:

- Hvor i eksemplerne kan vi få øje på vores pædagogiske værdigrundlag?
- Udøver vi god pædagogik over for de børn vi har?
- Hvor bruger vi de styrkede pædagogiske læreplaner ud fra en helhedstænkning?
- Har vi nok fokus på vores hverdagspædagogik?
- Hvordan involverer vi børnene?
- Hvordan bruger vi vores ressourcer mest hensigtsmæssigt?
- Hvordan organiserer vi os optimalt?
- Hvilket børnesyn kommer til udtryk i eksemplerne?

”Vi ved, at rammerne i institutionen er udfordrende for nogle af vores børn ... så hvorfor har vi dem?”

Trin 3: AMBITION

Næste skridt i evalueringen er at formulere en ambition – fx i form af teser og et afgrænset evalueringsmål med henblik på at forbedre praksis.

De pædagogiske refleksioner vil typisk have været vidt omkring. Herfra skal det pædagogiske team formulere en ambition (en tese, en vision eller et problem), som kan føres videre til et afgrænset evalueringsmål, der kan undersøges med henblik på at forbedre en specifik del af praksis.

En tese er et udsagn der rummer en forestilling om en bestemt sammenhæng. Fx: Når der er mange børn i garderoben på én gang, opstår der konflikter.

En vision er en forestilling om fremtiden fx: Vi har en vision om at alle børn skal opleve garderoben som et rart sted for børn at være.

Et problem er et forhold, der er uløst eller uafklaret. Fx: Det er et problem, at der altid er uro i garderoben, når et bestemt barn kommer derud – eller; det er problem, at vi har en opfattelse af et bestemt barn som problembærer.

Eksempler på ambitioner

- Hvordan involverer vi børnene i udvikling af den daglige praksis?
- Hvorfor har vi de rutiner, vi har?
- Hvorfor oplever vi konflikter i garderoben? Hvad oplever børnene?
- Hvordan gør vi overgangen fra vuggestue til børnehave nemmere for børnene?
- Hvad synes børnene om de pædagogiske aktiviteter?
- Hvordan kan vi blive bedre til at være på legepladsen sammen med børnene?
- Hvordan opfatter det enkelte barn sig som deltager i hverdagslivet i dagtilbuddet?

Trin 4: EKSPERIMENT

På baggrund af den ambition, som er opstillet i trin 4, sætter teamet nu gang i et pædagogisk eksperiment.

Et pædagogisk eksperiment kan være *et forsøg*, der skal gøre pædagoger klogere på et forhold. Det kan gennemføres på baggrund af en tese, om hvordan tingene hænger sammen her og nu. Det kan være en afprøvning af, hvad der sker, når man i overensstemmelse med en vision prøver noget andet end man plejer. Det kan være en undersøgelse af dels, om der er et problem, dér hvor personalet tror det er, og om de, ved at organisere og rammesætte på andre måder, kan skabe nye omgangsformer, som afhjælper det, der var problemet.

Et pædagogisk eksperiment kan også være *en prøvehandling*, defineret som en systematisk undersøgelse midt i den daglige drift af noget, man ikke ved, hvordan virker. Prøvehandling er ofte tidsbegrænsede og bliver ikke nødvendigvis studeret og dokumenteret. Vurderingen af prøvehandling bygger i høj grad på professionel dømmekraft og indsamling af erfaringer. Måske ændrer man også prøvehandlingen allerede i praksissituationen.

Under det pædagogiske eksperiment indsamler pædagogerne igen dokumentation og observationer. Det handler i første omgang ikke om at bedømme om det nye er bedre eller dårligere end det gamle, men om at beskrive det, man ser ske. Eller, at lade børn beskrive og fortælle, hvordan de oplever det.

Et pædagogisk eksperiment handler om at rammesætte en ny, anderledes og afgrænset praksis og forholde sig åbent og undersøgende til, hvad dette nye gør ved det pædagogiske læringsmiljø, børnene og pædagogerne, relationerne, identiteterne, omgangsformerne, rummene og de artefakter, der er til stede. Vi kan sammenligne det med at kaste en sten i vandet og så følge de ringe, som stenkastningen efterfølgende skaber.

"Vigtigst er det, i første omgang ikke at bedømme"

Trin 5: REFLEKSION 2

Hverdagsevalueringens næste trin er endnu engang at fremlægge dokumentation og udvalgte observationer for resten af teamet. Denne gang er det eksperimenterne – det nye – som gøres til genstand for fælles refleksion.

Hvilke ringe dannes der i det pædagogiske læringsmiljø, når vi kaster os ud i pædagogiske eksperimenter?

I refleksionen kan det være en god ide endnu engang at rette sin opmærksomhed mod den ambition, man har formuleret, samt det lokale pædagogiske værdigrundlag.

Trin 6: FORANDRING

Udvikling af lokal praksis

På dette sidste evalueringstrin anvendes refleksionerne over eksperimenterne fra trin 5 til at forandre noget i hverdagspædagogikken. Det kan for eksempel være ændrede opmærksomheder, som man i teamet tager med sig videre, eller man kan være blevet inspireret til at igangsætte nye eksperimenter.

Ændrede opmærksomheder

Nogle eksempler på *ændrede opmærksomhedspunkter* i det lokale pædagogiske arbejde, som vi observerede i vores projekt var:

- At teamet beslutter at have øje for i højere grad at følge børns spor eller drejninger, og holde mindre fast i egen planlægning af aktiviteter.
- At man beslutter at have fokus på processer frem for produkter, når man sætter prøvehandlinger i gang.
- En opmærksomhed på at nuancere de børnesyn, man bringer i anvendelse i møder med børn, og fx ikke kun involvere børn som informanter, der besvarer spørgsmål i et børneinterview, men også involvere dem aktivt på andre måder.
- At man i personalegruppen sætter fokus på små kvalitative detaljer i hverdagen og er opmærksom på, hvordan der udøves pædagogisk takt, sensitivitet og rettet mod børns optagetheder.

Nye eksperimenter

Udvikling af hverdagspædagogikken kan også handle om at igangsætte nogle *nye pædagogiske eksperimenter* på baggrund af det, man erfarede, eller fik øje på, i det forudgående eksperiment, fx

- Nye måder at arbejde på, hvor man undersøger, hvad der sker, når man bryder med gængse strukturer og rutiner.
- Nye tiltag i forhold til at forberede børnene på en overgang – fx til børnehaven eller skole.
- Anderledes måder at planlægge på – sammen med børn.
- Ændring i fordeling af pædagogiske ressourcer – fx inddrage flere børn i formiddagsaktiviteter, for at kunne sende flere pædagoger på legepladsen om eftermiddagen.
- Beslutte at sætte nye punkter på dagsordenen på personalemøder, fx hvordan har vi arbejdet med at inddrage børns perspektiver siden sidst? - og dermed fastholde arbejdet med etablering af en evalueringskultur.

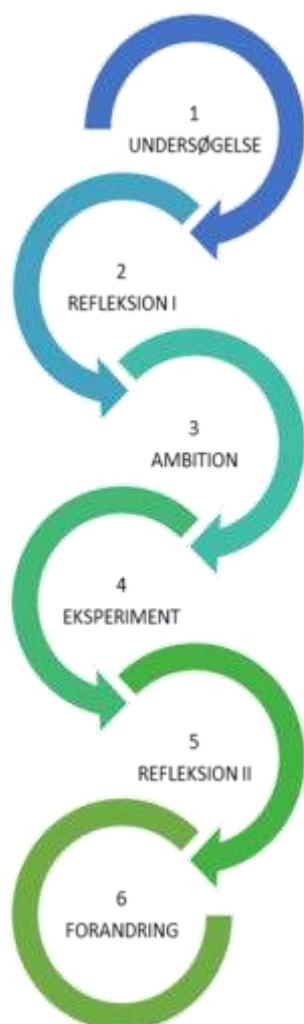
"NÆSTE gang vi skal lave Lucia-fest, så kunne man måske starte processen med at sige, ja vi tænker der skal være noget Lucia ... bare spørge børnene: Hvad tænker I, vi skal lave til den her fest? Skal der være Lucia-optog eller skal der ikke? Så kan der være nogle, der siger: 'der skal være Lucia-optog' og 'jeg vil rigtig gerne være Luciabrud!' ... og dem der så IKKE har lyst til det, de har mulighed for at sige, jeg har ikke lyst til. 'Okay, kunne du så være den, der sørger for, at alle får deres kjoler på eller alle får det lys, de skal have?'"

DEL 2. Eksempler fra projektet

Sofaen

Praksisfortælling om Sofaen

Vi har en sofa stående inde på vores stue og har længe gerne ville arbejde mere med rum og indretning. Både udnytte rummet optimalt og gøre det lidt mere hyggeligt. Vi flyttede derfor sofaen et nyt sted hen. Men så observerede vi, at pludselig var der ingen børn, som brugte den. Sofaen var praktisk taget altid tom. Derfor besluttede vi at sætte den et nyt sted, og observere hvad der skete. Og efter noget tid flyttede vi den videre igen til en helt andet plads. Indtil den til slut kom til at stå et sted, hvor rigtig mange børn søgte den. Både til at lege og sidde i, og hvor de voksne også fik lyst til at sætte sig i den og læse bøger for børnene.

Undersøgelse af, hvad kendetegner den fysiske indretning i vores institution?

Er rummene indrettet optimalt? Hvad bliver brugt/ikke brugt? Hvordan gør vi det mere hyggeligt?

Tese: Ingen børn bruger sofaen, den er altid tom. Ambition: Hvor skal den stå, for at den bliver brugt?

Vi sætter sofaen et nyt sted og observerer, hvad der sker. Så flytter vi den videre og ser, hvor mange der nu søger den.

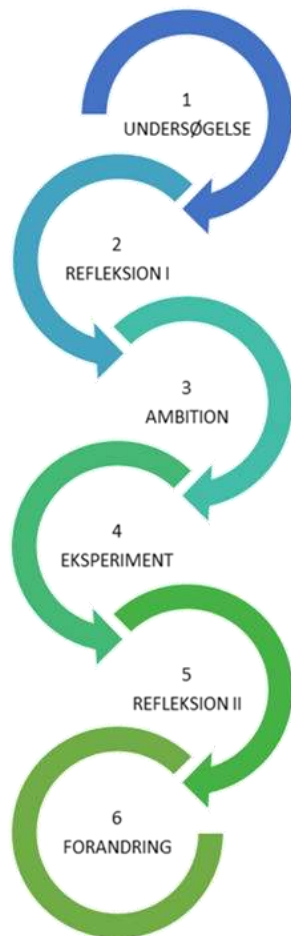
Hvad brugte børn og voksne sofaen til på de forskellige steder og hvorfor mon?

Sofaen flyttes til et sted, hvor mange børn og voksne bruger den til at lege og sidde i

Bamsehuset

Praksisfortælling om Bamsehuset

Det startede med en ide om, at det kunne være fedt, hvis børnene havde en fortrolig de kunne fortælle noget af det, de oplevede i børnehaven til. Når vi spørger dem, siger de ofte det samme. Så kom vi til at tænke på bamsevennen fra 'fri for mobberi', og at vi måske kunne bruge ham. Så vi lavede et flot stort hus af en papkasse til en vaskemaskine, som børnene kunne gå ind i og sætte sig på en stol over for bamsevennen. Huset blev døbt 'bamsevennens hus'. Efter frokost spurgte vi hver dag børnene: 'er der nogen, der kunne tænke sig at snakke med bamsevennen? Ham kan man fortælle alt'. Vi sendte dem så op til huset to og to. De vidste godt, at der var en iPad, som var tændt inde i huset, og de blev selv instrueret i at slukke den igen, når de var færdige. Vi har nu indsamlet 55 videoer som alle vi tre pædagoger har kigget igennem og opdelt i temaer såsom: leg, venner, legetøj, mad osv. Vi er blevet meget overraskede over, hvor lidt børnene fortæller om de aktiviteter, som de voksne har igangsat. Og det har sat gang i en ny ide om at fokusere mere på venskabs- og relations-skemaer for måske også at sammenligne - hvad tænker de voksne, og hvordan stemmer det overens med det, som børnene siger?

Hvad er børnene optaget af i børnehaven?

Når vi spørger dem, siger de ofte det samme, men hvad hvis vi fandt en anden måde at få viden om børns perspektiver på?

Vi vil se hvad der sker, hvis børnene har en fortrolig de kan fortælle noget af det, de oplever i børnehaven til

Vi bygger et bamsehus til børnenes bamseven og samler videoer af det, børnene fortæller i huset

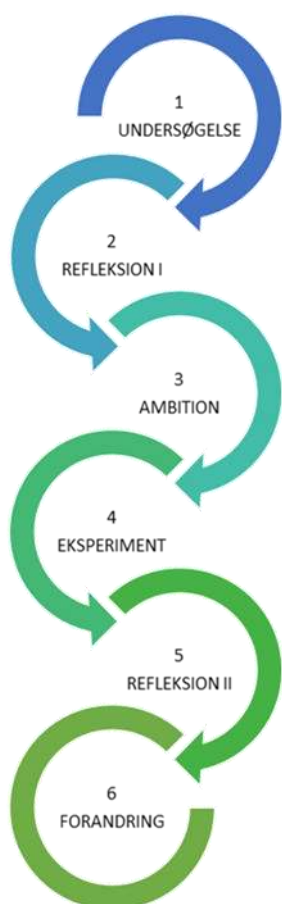
Børnene fortæller meget lidt om pædagogiske aktiviteter, men er optaget af leg, venner, legetøj og mad

Vi aflyser de planlagte pædagogiske aktiviteter i to uger og ser hvad der sker, når vi følger børnenes spor og initiativer

Vuggestuebørn på besøg i børnehaven

Praksisfortælling om Vuggestuebørn på besøg

Vi ville gerne gøre overgangen mellem vuggestue og børnehave bedre. Derfor fik vi vuggestuebørnene til at besøge børnehaven og tage billeder af det, de godt kunne lide. Bagefter mødtes vi igen og talte med børnene om deres fotografier. Vi havde en forestilling om, at vi skulle evaluere på overgange, og vi kan da også bruge vores erfaringer til at etablere nye praksisser. Men eksperimentet medførte samtidig, at vi fik et større fokus på børnenes perspektiver helt generelt. Vi blev meget overraskede over, at børnene klart kunne udpege, hvilke billeder, der var taget af vuggestuebørn, børnehavebørn og voksne. Det var interessant, at børnene kunne huske klart så langt tilbage, og at deres svar var så nuancerede og forskellige. På vores sædvanlige møder evaluerer vi (voksne) jo hele tiden. Fx deler vi refleksioner over, hvilke narrativer vi bruger og har om børn, men normalt sidder vi fx til et mandagsmøde og evaluerer på, hvad vi tror. Nu har vi faktisk hørt børnene og fået dem i tale. Efterfølgende kan vi se, at børnene fra vuggestuen selv tager initiativ til at gå på besøg i børnehaven. Børnegrupperne har ligesom fået ny værdi for hinanden, og vi voksne er blevet bedre til at gribe deres ideer, hvis det er muligt.

Hvad er vores praksis, når børn flytter fra vuggestue til børnehave?

Hvordan går det? Hvordan håndterer børnene skiftet til nye rutiner, voksne, andre normeringer og krav?

Vi vil gerne arbejde med at gøre overgangen til børnehave bedre

Vi får vuggestuebørnene til at besøge børnehaven og tage billeder af det, de godt kan lide

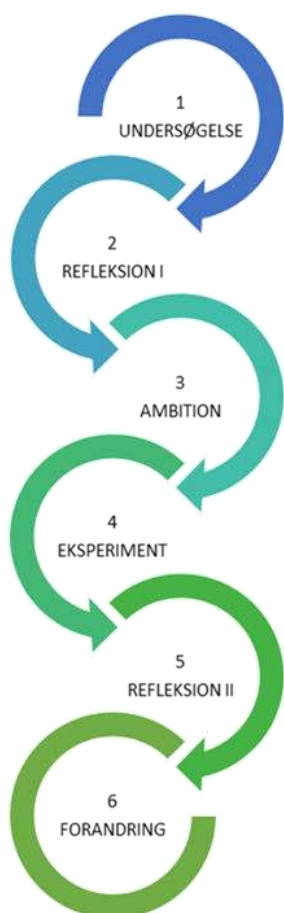
Vi får større opmærksomhed på børnenes perspektiver helt generelt og hvor kompetente de helt små er

Børnene går selv på besøg, har større værdi for hinanden, og vi vil i højere grad følge deres initiativer fremover

Lågen

Praksisfortælling om Lågen

Vi voksne var rigtig frustrerede over, at garderoben i vuggestuen ofte var præget af uro og konflikter. Børn var hyppigt kede af det derude, bed og græd. Og meget af det, børnene havde travlt med i garderoben var den låge, som afgrænsede vores stuer. Lågen kunne man hænge på, lege med og svinge sig på. Man kunne se ud og holde øje med det, der skete på den anden stue, hvem der kom og om ens forældre måske var på vej. Vi havde egentlig en ide om, at vi ville filme, hvad der rent faktisk skete derude. Inden vi kom så langt, allierede vi os dog med vores leder og fik lov til at lukke lågen og sætte noget for, så man hverken kunne gå eller se igennem. Det løste problemerne. Det er ikke så interessant for børnene at være ved lågen længere. Der er mere ro, færre konflikter, mere leg og vi opdager, at børn, der før havde svært ved at fordybe sig, nu har meget lettere ved at koncentrere sig om fx at tage tøj på.

Undersøgelse af, hvad sker der i garderoben? Børnene er ofte kede af det, urolige, bider og græder

Hvad sker der mon omkring lågen? Børnene hænger, leger og svinger sig på den og kommer ofte i konflikt

Vi vil gerne vide, hvad der sker om lågen – vi tror selv det kan hjælpe, hvis man ikke længere kan svinge sig og se igennem den

Vi sætter noget for lågen og fikserer den, så man ikke kan svinge sig

Der blev ro, men var vi for hurtige? Vi glemte at være undersøgende over for børnenes perspektiver

Vi ville ønske, vi havde givet os tid til at filme, hvad der rent faktisk skete omkring lågen – den opmærksomhed tager vi med os næste gang!

DEL 3. Organisation og ledelse

Den pædagogiske ledelse har til opgave at skabe et rum for at understøtte en evalueringskultur som angår *hele* hverdagslivet, ikke kun de pædagogiske aktiviteter. Så hvad skal der til, organisatorisk og ledelsesmæssigt, for at fremme processen med at skabe en børneinvolverede evalueringskultur?

Pædagogiske hverdagsevalueringer bygger på observation, ambition, refleksion, eksperiment og kompleksitetsaccept

- Målet med hverdagsevalueringer er vedvarende at være undersøgende på samspillet mellem det pædagogiske miljø og de konkrete børn, som aktuelt går i institutionen.
- Det er vigtigt at være i konstant bevægelse fysisk og mentalt. Være pædagogisk uden at fastlåse. Turde eksperimentere, tage usikkerhed og kompleksitet på sig og kunne handle i det.

Børnesensitiv hverdagsevaluering

En erkendelse i projektet er, at pædagoger skal planlægge færre pædagogiske aktiviteter og i stedet igangsætte flere eksperimenter i hverdagen, hvor også børnene er involverede – ikke kun i aktiviteterne, men også i udviklingen og evalueringen af dem.

I stedet for automatiserede pædagogiske aktiviteter skal der planlægges reflekteret med fokus på, hvordan organisering og rollefordeling aftales mest hensigtsmæssigt i forhold til den børnegruppe, man har netop nu.

Pædagogerne nævner selv, at børns leg skal have mere plads. Der er brug for, at pædagoger i højere grad indsamler børnesensitive hverdagsseksempler, noter, fortællinger og børneudtryk, som kan gøres til genstand for evaluering.

Der skal ikke udelukkende tænkes i SMTTE evalueringer, men i højere grad fokuseres på at kvalificere de interne og lokale hverdagsevalueringer. Vi skal turde dvæle ved det enkle eksempel.

Rammer og muligheder

Det er ikke pædagogernes, men lederens ansvar at rammesætte og omforme de pædagogiske hverdagsevalueringer til formelle evalueringer, som kan formidles eksternt til eksempelvis forvaltning og forældre.

Evaluering skal foregå, så den enkelte pædagog får en fornemmelse af at blive bedre. Kun ved at møde udefrakommende evalueringskrav reflektivt og omsætte dem til eksperimenter og prøvehandlinger i hverdagen, kan vi leve op til dagtilbudslovens ambition om styrkelse af de pædagogiske læreplaner samt udvikling af en evalueringskultur.

Personalemøder som systematik

Det er den pædagogiske ledelse, som skal sørge for at skabe rum og mulighed for refleksioner i institutionen, så der etableres en solid og reflektiv evalueringskultur. Det kan konkret foregå ved, at lederen rammesætter personalemøderne på en særlig måde. Fx ved at:

- Indsamlede observationer og praksisfortællinger har en fast plads på dagsordenen
- At man diskuterer det indsamlede materiale i lyset af det pædagogiske værdigrundlag
- At lederen rammesætter måder at have dialoger på, som er systematiske – fx gennem kollegial supervision.

Pædagogerne

Foretager hverdagsevalueringer ved at:

- Indsamle dokumentation i form af børnesensitive hverdagseksempler, noter, fortællinger, børneudtryk, billeder, som kan medbringes på personalemøderne og gøres til genstand for fælles refleksion.
- Igangsætte pædagogiske eksperimenter og prøvehandlinger

Ledelsen

Foretager de eksterne evalueringer ved at:

- Skabe rum og muligheder for hverdagsevaluering og systematisk dialog i institutionen
- Omforme de pædagogiske hverdagsevalueringer til formelle evalueringer, som kan formidles eksternt til eksempelvis forvaltning og forældre

Forskningsprojektet bag denne praksisguide

Praksisguiden er udarbejdet på baggrund af forskningsprojektet *Børn som deltagere i evaluering og udvikling af pædagogisk praksis* støttet af BUPL's forskningspulje. Projektet er gennemført i 2018 -2019 i regi af forskningsprogrammet "Barndomspædagogik" på VIA University College, i et samarbejde med 2 daginstitutioner.

Formålet med projektet var, med udgangspunkt i Dagtilbudsloven §8, stk. 3 samt §9 stk. 2, dels at undersøge, hvordan børns perspektiver på hverdagslivet i dagtilbuddene inddrages i det pædagogiske arbejde med at "etablere en evalueringskultur [...] som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø" og dels sammen med pædagoger at eksperimentere med at udvikle evalueringsformer. Kravet til disse evalueringsformer var, at de skulle være sensitive over for børns perspektiver og rumme hele den pædagogiske hverdagspraksis. Det vil sige både planlagte og spontane aktiviteter, daglige rutiner, særlige situationer og hele det børneinitierede liv.

Projektets deltagere fra Pædagoguddannelsen Aarhus, VIA er:
Anette Boye Koch (projektleder), Dina Dot Dalgaard Andersen, Hanne Laursen, Hanne Hede Jørgensen, Pia Rauff Krøyer – og derudover pædagoger og børn i 2 daginstitutioner i Århus.

Projektets empiri består af deltagerobservationer, interviews, dokumentanalyser samt 4 workshops med pædagoger. På de 4 workshops udvekslede vi eksempler på pædagogers eksperimenter. Disse eksperimenter tog udgangspunkt i evaluerende praksisser med inddragelse af børns perspektiver. Alle eksempler i praksisguiden er hentet fra projektet. Projektets analyser og fund er udvekslet og diskuteret med de deltagende pædagoger og ledere. Praksisguiden er ligeledes udvekslet og diskuteret med pædagogerne.

Alle navne på børn, pædagoger og institutioner er anonymiseret.

VIA, marts 2020. Projektleder Anette Boye Koch kan kontaktes på mail: abk@via.dk.

EVALUERINGSSKEMA